

Aznap éjjel karonfogta Péter Jézust, elvezette a falak mentén az első nagy őrtoronyig. Suttogva kérte, hogy várjon csendben és csak hamar mindent meg fog érteni.

És íme néhány perc múlva női alak tűnt fel a sáncok közelében, látták, amint leoldja övét derekáról, leereszti a falon; pár pillanat múlva egy szegény kis púpos alak mászik fel azon, amint felérkezik, arca borul az asszony előtt és ruhája szegélyét csókolja. Jézus hirtelen megfogta Péter karját s elvonszolta a kapu irányába. Mikor kijutottak a hallótávolságból, ennyit mondott:

— Anyám! . . .

— Igen — mondta Péter — Mária az és én tehetetlen vagyok! Beengedi mind az ilyen nyomorékokat, mint ez a kis púpos, vakokat, sebesülteket, betegetek és bénákat. Szörnyű társaság! Még egy világi város is szégyenkezne miattuk! Mit tegyek most, Mester?!

— Péter, Péter — szólt Jézus, reá szegezve fényes nagy szemét, — nekik van a legnagyobb párfogójuk: a nyomorúságuk . . .

Angolból fordította: *viléz Kenyeres Jánosné.*

ÁLOMKÉPEK... FELLEGVÁRAK.

SEVILLA nagy templomában járva, ebben a legnagyobb, legfantasztikusabb emberi alkotásban, mely az úgynevezett «degsötétebb korszak» éveiben épült, elméláztam, álmokképeket szöttem egy jobb, egy szebb jövőről és elgondolkoztam magamban: mi is az eszményképe a mai embernek? . . .

Spanyolországi utasok ezt olvashatják az utikalauzban: «1401-ben július 8-án összegyűltek Sevilla nagyjai és ünnepélyesen elhatározták: építsünk egy óriás templomot, olyan nagyot, hogy utódaink bámuljanak rajta és szinte hóbortos fantasztáknak nyilvánítsanak minket miatta». Százötven év alatt elkészült a templom.

Ebben a több generáció által épített felséges épületben kétségbevonja az ember, hogy vajjon létezik-e valójában olyan nagy különbség a mi javunkra, közöttünk «a világosság gyermekei» és a középkori «sötétség fiai» között? Mi is terveünk nem mindennapi és nem közönséges dolgokat, terveinknek, ábrándjainknak van eredménye is, például: az assuáni nagy gát, a Roosewelt-gát Arisonában, a Woolworth-épület, a Forth-bridge, az erődítések a Niagaránál, a Panama-csatorna. Ezek tizedannyi idő alatt sem készültek, mint a «sötétség gyermekei» által épített sevillai nagy templom. Ezeket a modern csodákat azonban mind materiális haszonért gondoltuk ki és készítettük el. A piramisok, mosék és templomok rég elporladt építői nem a haszonért alkottak. Dolgoztak, faragtak és követ köre raktak távoli szellemi célok megvalósításáért.

Mi, a ma emberei fúrunk, faragunk, építünk közvetlenül testünk kényelméért. Véletlenül szellemi örömet is szerezhetünk magunknak munkánk által, de célunk nem az. A Szent Pál-templom óta építettünk-e valami igazán szépet?

A «sötétség fiai» és a «világosság gyermekei» egyaránt fél igazságot szolgáltak. A régiek csak a holnapnak építettek, elfeledkezve az akkori jelen világról. Vagyonokat adtak szellemük megörökítésére, de munkásaikat annyira agyongyötörték, sanyargatták, hogy lelkük üdvösségét elvesztették vele. Csodálatos jeleit hagyták hátra a nagy emberi elgondolásoknak és kitartásnak, de sohasem jöttek rá, hogy gyönyörű alkotásaikat bemocskolták rabszolgasággal, nyomórral és vérrel. Mi, modern emberek a haladást hajszoljuk. A mi összes bámulatos műveinknek rugója: az előretörés. A Brooklyn-híd gyönyörű lehet bármikor és a sheffieldi kémények gyönyörűek lehetnek éjjel, de nem ezért építették őket, sem pedig azért, hogy általuk jusson miniszterelnökünk a mennyországba. A mai mérnökök szerethetik a szépet és lehet fantáziájuk, de istennőjük a tudomány, ipar és kereskedelem. Azt hisszük, ha a kerekeket elég gyorsan forgatjuk, az embereknek a gazdagság szárnyain fognak lebegni.

A mi jelszavunk: törődjünk a testtel és a lélek majd törődik önmagával! A kérdés azonban az, hogy vajjon megmentünk-e annyit testünkől, mint a régiek lelkükből. De ilyen töprengés nem rendíti meg bizalmunkat a haladásban. Minden lépésünknek a «haladás» a célja...

A gépek válaszfalat alkotnak közöttünk és őseink között. A gépek csendesen, de fokozatosan átváltoztatták az emberiség gondolkozásmódját. Mielőtt ide fejlődött az ipar, az emberek kézzel készítettek mindent. Némileg művészek voltak munkájukban, legalább is erejükre büszkék. Most, gombokat nyomkodnak, kerekeket forgatnak, nem csinálnak egész tárgyakat, egyhangúan dolgoznak egy tárgy részén, melynek elkészítése sohasem egy ember egyéni érdeme. A «szellemi specializálódás» mondja, egy hirlapíró, szép dolog, megtanulja az ember, hogy egy speciális dolgot, speciálisan jól csináljon és tudjon. De az a specialitás, mely egy életen keresztül ezreknek lélekölő munkája, mint például a hajkefékbe szőröket illeszteni, befőttes üvegekre vignettákat ragasztani, vagy akármely gépmunka — ez egészen más dolog. Ez teljes megvetése az emberi természetnek. Ennek a mai iránynak az eredménye, hogy az embereket nem érdekli a mindennapi munkájuk, hanem ezen kívül akarják szellemi igényeiket kielégíteni, legalább is az alacsonyabb ipari rétegekben. A régi iparosok műveltségüket munkájukból merítették, ma a szellemi táplálékhoz csakis szabad idejükben juthatnak, távol a gépzakatolástól. Favágók, napszámosok talán sohasem érdeklődtek munkájuk iránt és most is bizonyára sokan vannak közöttük, akik munkájukban semmi érdekeset nem találnak. Régi időben természetes dolog volt a jó s szép tárgyak készítése, ma sokszor csak külön megrendelésre kaphatók. Senkisé is kifogásolja az eredményeket, melyeket

okosan lehet elérni, szép célok felé fáradva, de a mi munkánk, mely kizárólag testünk védelmére szolgál, vajjon tényleg eredményes-e?

Régen kastélyaink voltak, körülöttük hozzájuk tartozó és általuk fenntartott házikókkal, most húszmérföldnyi területen gyönyörű palotáink vannak, százhusz mérföldnyi fekete utcákkal körülvéve, melyek fekete füstpárában a piszoktól és elégületlenségtől bűzlenek. Az ellentétek még változatlanul megvannak és nagy városaink fényes részei olyanok, mint egy hullán a mosolygós ajkak és a pirosított orcák... Ez volna a «haladás» a jobb jövő felé?... Az igazi haladás az lenne: kiegyenlíteni és fokozatosan eltüntetni az óriás ellentéteket kastélyok és viskók, palotasorok és nyomortanyák szűk utcái között!

Képzelnék el, hogy London előljárósága Isten kegyelméből a folyó év valamelyik napján ünnepélyesen elhatározza: mi Londonból olyan gyönyörű aranyos várost csinálunk, amelyben öröm lesz lakni. Öt generációnak talán sikerülni fog a mai Londont kifogástalan várossá átépíteni, tele fürdőkkel, virággal és szabadban (nem kalitkában) éneklő madarakkal. Szükségünk lenne azonban e célból a városi előljáróságoknak olyan sorozatára, kik szeretnek fellegvárakat tervezni, mert egy városatya élete, azaz működésének ideje csak négy esztendő és utóda működését nem irányíthatja. Rájöttünk-e vajjon, hogy nagyon nehéz valami igazán nagyot és szépet alkotni a mai demokratikus világban? Az, aki ellenlábásokat tudna állítani a rövid időre megválasztott, ravasz, pazarló politikusoknak, e korszak legnagyobb jótévedője lenne. Az ellenlábást meg kell találnunk, vagy rá kell jönnünk, hogy a demokrácia csődöt mondott. Nem vagyunk-e elég szerencsétlenek, hogy olyan rövidlátó emberek irányítják a polgári életet, akik nem látnak orruk hegyénél tovább és kiknek látóhatáruk nevelésüknél fogva még egy orrhossznyinál is rövidebb? Hálátlanságnak tetszik a praktikus «business man»-t megkritizálni, kinek őszereje és energiája legnagyobb bámulatnak örvend. Sokkal tartozunk neki, de szívesen tartoznánk neki többel is. Látóköre, fantáziája távolabbra terjed-e az átlagnál? Pedig tág látókör és fantázia nélkül elpusztulnak a nemzetek. A képzelőtehetségű embereknek van-e ma jelentőségük? Ha mai világban a szépséget nem olvasztjuk bele napi programmunkba és gyermekeinkbe nem oltjuk bele az esztétikai érzést, épp úgy fog az hiányozni a jövőben, mint a mai napokban. Pedig a gyönyörű látomások, emóciók, gondolatok, gyönyörűen kifejezve szavakban, márványban, festésben, ércben és zenében — ezek emelték fel lassan-lassan az emberiséget a szellemi élet magaslataira. Még a vallás is a nagy magasztos szépségérzésnek gyönyörű kifejezése, a vallás többi eleme csak fanatizmus. Gondoljunk a sokezer csatára, amely fanatizmusból, babonából keletkezett, az emberi áldozatokra, az inkuizíció torturáira, a kínzásokra és vallási türelmetlenségre és a szűk látókörűek kegyetlenségeire, még a mai napokban is. Jézus Krisztus, Assisi szent Ferenc tanítása kifejezése volt az erős, magasztos, vallásos érzésnek, egyszerű, szívhezszóló,

mint minden, ami igazán szép. Ők nemesítő munkát végeztek és ki merné tagadni, hogy a szépség kultuszát gyakorolták? Az ipar — mondják — volt az a finomító tényező, amely nemesítette az emberi lelket. Igen, amennyiben magában foglalja a művészetet, de önmagában felemelő hatása nincs. A szépség, a szó szoros értelmében véve, az utána való epedés, a felette való gondolkodás, civilizálta az embert és egyetlen emberi lény sem járult hozzá a lélek fejlődéséhez, akinek «más dolga volt». Mégis : az esztétikát nem vesszük komolyan . . .

Minden kornak van lelkiismerete, de ez soha föl nem ébred előbb, mielőtt a korszak halálos ágyán nem fekszik. A mult idők hibája, hogy a szép szeretetét és ismeretét kivételes személyeknek, külön kis társaságoknak vagy kasztoknak tartotta fenn és őrizte meg. Aránylag nem sokan vannak közöttünk, kikben megvan a tehetség a szépet kifejezésre juttatni, vagy megalkotni, de nagyon sokan vannak, kik megtudják becsülni, de sohasem adatott meg nekik az a szerencse, hogy megközelíthessék. Álomképeink közé kell sorolnunk azt, hogy a jövőben mindenki hozzáférhessen a széphez.

A gépek megvannak és megmaradnak. Lehetséges, hogy a mérnökök, írók, kőfaragók, művészek és a többiek ambícióval dolgoznak, szerethetik is, ami szép, a nagy többség azonban : címragasztók, gépészek, fűtők, irnokok, kiszolgáló leányok, kefekötők — a mostani gépkorszak rabszolgái.

Nekünk olyan kultúrára és nevelésre van szükségünk, amely fölébreszti, ápolja és fejleszti a fiatalságban a szépérzéket, ami alapjában mindnyájunkban meg is van. Ezt a mai világban sok minden megkönnyíti. A tisztaság és főzés tanítása közé a legegyszerűbb iskolában is be lehet ékelni egy kis irodalom-, zene-, festészet- és műtörténelmet. Gyermekeinket megtaníthatjuk a természet szépségeit élvezni és a jóízlés némi fogalmához juttathatjuk őket.

Az emberi élet azonban nemcsak a szép hangok, nemes vonalak, gyönyörű színek tarkaságát kívánja meg, hanem kell még hozzá : egészség, erő, tisztaság, pénzügyi egyensúly, életöröm. Az az ember, kinek tényleg van esztétikai érzéke és szereti a szépet, nem fogja azt élvezni, ha tudja, hogy koplaló, elcsigázott emberi lények és állatok szenvedése árán jutott hozzá.

Minden szentimentalizmust félretolva — a legjobb befektetés, amit az ember tehet, a szép megbecsülése — semmi más ! Még a kereskedelem sem fogja megakadályozni az emberi nem teljes kiirtását, mert a tudomány, a mérnökök és a kémia annyira fejlesztik a romboló erőket, hogy ezek megszázsorozódnak. Ezalatt a jövedelemforrások és az emberek hajlamai nem változnak. Semmi a világon nem állhatja útját a konkurencia sebes áramának, csak a szép szeretete a maga legtisztább értelmében. A világháború kis semmiség volt ahhoz képest, amilyen legközelebb jöhet, köszönet érte a destrukció tudományos fejlődésének. A legnagyobb szükség van tehát a szépség kultuszára. Semmi más befek-

tetés sem fogja stabilizálni, kamatoztatni és visszaszolgáltatni pénzünket. Egyensúlyozatlan kereskedelem, tudomány és ipar hozhatnak nagy percenteket jelenleg, de csak a legközelebbi csődig, amikor a világ még jobban fönkre megy, mint most.

A professzor, ki egy rakétát talált ki, amellyel a holdba lehet kirándulni, mindent megnézni és visszatérve, mindent elmesélni, sokkal több jót tett volna, ha egy iskola tanulóit megtanította volna arra, hogy a holdvilág szépségében gyönyörködjenek. A következő háború a levegőben és a víz alatt fog eldőlni robbanóanyagok, gázok és betegségek csiráinak terjesztésével. Talán vége is lesz, mielőtt megüzennék. Az utolsó háború az emberi faj teljes kiirtásával fog végződni és nem lesz alkalmunk a holdat megvizsgálni, mert a föld élettelené lesz.

Pedig az érzések azok, amelyek a kerekeket forgatják, nemcsak «a nagy üzlet», mert nem teljesen a spekulációkon nyugsznak szenvedélyeink és ösztöneink. A modern ember kérdi: «miért legyünk szentimentálisak?»... Melyik szebb cél: óriási mennyiségek gyártása, vagy mentől tökéletesebb kivitelű tárgyak készítése? Gépies termelés, vagy emberi színvonalú munka? Melyek mostani ideáljaink? Boldogság a jövő életben! Ha az illetőnek egyáltalán lesz jövő élete! Lesz-e egy kis öröme a jövőben, ha ebben a prózai világban csak mennyiségre dolgozott és nem bír azzal a szabad és magasztos filozófiával, amely a szépség kultuszához tartozik és egyetlen útja a lelki egyensúlynak. Van még egy másik ideálunk: gazdagság és kényelem. A szépség kultuszában ez is megvan, ami ebben jó, hiszen fizikai jólét, egészséges lélek, egészséges testben összefügg a kielégítő materiális viszonyokkal, ezenfelül a túlzás már félrebillenti a mérleget. Ön a mennyország kulcsait a bankra bízva föltéve, hogy hitele van. A mai civilizáció alatt mindenütt üzlet lappang. Jól végzett munkában örömét lelni csupán, excentricitás. Még bűneink bocsánatát is üzleti szemekkel nézzük: ennyi erényért — ennyi bűn megbocsátása! Quod pro quo!

Ez a legjobb kor arra, amiben ember valaha élt, hogy az ember megadja az ördögnek, amivel tartozik neki. Soha ily erényesek nem voltunk, soha ily otthonosan nem éreztük magunkat az öreg földön, soha ily műveltek nem voltunk: friss hírek a zöldben, telefonok a hálózobákban, sokkal több ujság, mint amennyit olvasni akarunk és végtelen pontos diagnosztika. Korunk a legalaposabb és legműveltebb, de halálosan praktikus. Minden a mai napnak, a holnapnak semmi! A jövő bolondnak tartani sohasem fog minket ezért a felfogásért. Nem építünk magasztos fellegrákokat. Soha a látóhatáron túl nem tekintünk!

Egy író csak azt mondja felebarátainak, hogy mit ne tegyenek! Hogy mit kell tenniük? — ezt mondja meg a politikus, ez az ő dolga. Praktikus tanácsokat az írótól nem lehet várni, az kész szemtelenség lenne tőle!

Az író néhány tényre állapít meg: a modern ember kicsit távolabb áll az állattól, mint a sötét ókor embere, akármilyen nagy felséges

épületeket hagyott reánk. Mi is ebben a korban azonban egy hirtelen, morális pusztulásnak nagyobb veszélyében állunk, mint a régiek. Ettől a pusztulástól csakis a szép szeretete menthet meg minket. Ez alatt értve az emberi élet magasztosabb és tágabb látókörét és felfogását.

Az embernek meg kell tanulnia, hogy mi a szép, mindenkinek általában, nemcsak egyeseknek. Meg kell tanulnia egymás iránt jóindulattal lenni, úgy, ahogy azt mi kívánjuk. Dolgozzunk azon, hogy nemcsak mi saját magunk, hanem általában mindenki egészséges és boldog legyen. Meg kell tanulnunk, hogy örömet leljünk a munkában, nemcsak az anyagi haszonban. Ezekkel a jelszavakkal éljünk ahelyett, hogy bolondítani hagyjuk magunkat a «tudományos ipar» által, melynek egyetlen gondolata a pénzszerzés és a másokon való uralkodás. A mostani világból hiányzik az ideális cél, mely mint egy szellem int, hogy kövessék őt.

Irók néha küzdenek szellemi célokért, de én a «szellemi» szó iránt nem viseltetem bizalommal ebben az esetben. Nekünk olyan magasztos cél kell, melyet azért látni, szagolni, hallani és ízlelni lehet. Tudnunk kell egyszerű tényekből, hogy ez a magas színvonalú emberi élet mindnyájunké és nemcsak a finomaké és a kényelemben élőké. A test és a lélek nem választhatók külön a világban. Az emberi élet magasztossága félreérthetetlen fogalom, vétkezni ellene a modern sátán műve. Mondhatjuk: «távozz, sátán», hogyha a világ egy kis sarkát kedvesebbé és szebbé tettük, mint aminő volt. Ez a nézet fennáll, mióta civilizációnk fejlődik: tízezeréve. Tízezer év elég hosszú lehetne arra, hogy átváltostassa az embereket. Reméltük, hogy a tradíciók, a szelídség és az igazmondás nagyobb befolyással lesznek a nyugati népekre, mint ahogy az 1914-ben bebizonyosodott. A póriás gondolkodás és érzések kisebbek lehettek volna, ahelyett, hogy így elhatalmasodjanak. A háború nem hirtelen csapásként zúdult reánk, de hosszabb évek szövödménye. A nemrégmult évek sok millió ember életét oltották ki, még több millió kis gyermekét, születésüket megakadályozták, megölték, vagy egész életükre nyomorékká tették őket. Ha a modern emberek és nemzetek folytatják ezt az örült hajszát, meg fogjuk érni, hogy aránylag tízszer annyian pusztulnak majd el, mint a nagy háborúban. Megátkozuk mi még azt a napot, mikor rájövünk, hogy túl praktikusak voltunk és túl prózaiak arra, hogy okoljunk a leckén.

Szembe kell nézni az étellel, nem ér semmit az emberi természet megtagadása, vagy azt képzelni, hogy Rómát egy nap alatt fel lehet építeni. Minden előéletünk és üzleti szellemünk mellett vannak hajlamaink a nemes és szép érzések iránt. Ezekre kell építenünk, hogyha utódainkra egy olyan épület fundamentumát akarjuk hagyni, aminőt még nem látott és akkor utódaink olyanok lesznek, hogy kedvük és szívük lesz munkánkat folytatni. Ha ehhez tartjuk magunkat, lehet, hogy mostan a nyereségvágy és a csöcselék erőszakossága párhuzamosan rohannak a jókedéllyel, kitartással és hősiességgel, melyek megmentik

az embert az önmegvetéstől és attól, hogy undorral és gyűlölettel forduljon el a világtól, felkiáltva: «kutyák és macskák, macskák és kutyák — ez az élet!» Minden vadság mögött ott áll a gyávaság és az emberen okvetlen erőt vesz, ha ezt nem ellensúlyozza az emberi élet nemessége, amely azon a hiten és szereteten alapul, melyet az esztétika iránt érzünk. Ez épp úgy vonatkozik egyes egyénekre, mint az egész civilizációra, mert egyesekből áll a civilizált világ. Ha azt akarjuk, hogy civilizációnk ne düljön romba, ezt a vezércsillagot kell szem előtt tartanunk, mert kell valami, ami a távoból irányít minket és mágnesként vonz a magasba, ami felé igyekszünk és ami fölötte áll a pillanatnyi gondoknak, szenvedéseknek és előítéleteknek. Akik az emberi élet színvonalát emelni akarják, igyekezzenek ezt a vezércsillagot civilizációnk fölé helyezni, ráirányítani a világ szemét, mint az egyetlen iránymutató fényességre. Ha ez sikerül, talán százhusz év múlva igazán szép és nemes lesz az emberi élet s nemcsak egyetlen megállás nélkül való örömtelen lélekszakadvarohanás a születéstől a halálig, a sötét, csillagtalán éjszakában.

John Galsworthy.

KÉPES GÉZA VERSEI.

MELLEMEN: ARANYBOGYÓ.

*Tárult vadon: most barna törzsű tölgyek
kincses boltíve tündérpálotád —
Holt meredélyről nézd a tompa völgyet,
középütt szikrázó vonal fut át.*

*Hab-szalag íng az ágon: puha gyolcs.
Galagonya: felénk izzó szemek
a lomb közül ígézve intenek:
ámultan állsz meg és jólé hajolsz.*

*S a kezéd tétován mellemre téved s
odatűz egy tüzes aranybogyót.
Én csak nézlek: egy lila csúcsra révedsz,
hol lengnek a bársony ködlobogók.*

FEJÜNK HALÁLOK POHARA.

*Szívjuk, harapjuk
egymás ajkát
s a fogunk zengőn
összekocódik.*

*Két jókedvű halál
markolja nyakunk
s fejünket e két
részeg poharat*

fekete áldomásra kocintja.